

**Київський національний університет
Імені Тараса Шевченка**

Інститут міжнародних відносин

Кафедра країнознавства

**Проф. В.П.Крижанівський
Доц. Н.Ф.Сербіна**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ
ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ**
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Затверджена
Вченою радою Інституту
__ вересня 2012 р., протокол № __

Директор Інституту

В.В.Копійка

Київ – 2012

Навчальна програма дисципліни "Методика викладання у вищій школі"

Укладачі: д.і.н., проф. Крижанівський В.П.,
к.і.н., доц. Сербіна Н.Ф.

Лектор: д.і.н., проф. Крижанівський В.П.

Викладач: к.і.н., доц. Сербіна Н.Ф..

Погоджено
з науково-методичною комісією
" ____ " _____ 2012 р.

Анотація:

Навчальна дисципліна “Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі” належить до циклу нормативних дисциплін освітньої та практичної підготовки магістерських освітньо-професійних програм зі спеціальностей галузі знань 0302 – міжнародні відносини і має за мету надання студентам знань та вмінь організації навчального процесу з вивчення професійно орієнтованих дисциплін у вищих навчальних закладах III й IV рівнів акредитації. Передуючи науково-педагогічній (асистентській) практиці студентів-магістрантів, навчальна дисципліна, знайомить їх зі структурою вищої освіти в Україні, її інтеграцією в Болонський освітній процес, основними нормативами діяльності вищих навчальних закладів, типовою структурою та нормативами матеріально-технічного, навчально-методичного, інформаційного і кадрового забезпечення навчального процесу; структурою і змістом галузевих стандартів вищої освіти України та навчальних планів з напрямів і спеціальностей галузі знань “Міжнародні відносини”, забезпечує набуття майбутніми викладачами первинних знань і вмінь щодо підготовки й проведення аудиторних занять, організації самостійної навчальної діяльності студентів, здійснення поточного й підсумкового контролю знань змісту фахових дисциплін.

Тип:

нормативна дисципліна циклу дисциплін загальноосвітньої підготовки

Термін вивчення:

перший семестр магістерської програми

ПІБ лектора:

Крижанівський Володимир Прокопович

Мета навчальної дисципліни, очікувані результати навчання (знання та компетенції):

отримати базові знання структури вищої освіти в Україні у її порівнянні з національними системами вищої освіти у країнах Європи та основними принципами організації навчально-наукового процесу за Болонською системою, основних нормативів діяльності вищих навчальних закладів, структури і змісту галузевих стандартів вищої освіти України, навчальних планів з напрямів і спеціальностей галузі знань “Міжнародні відносини”, загальних питань методики проведення різних видів аудиторних навчальних занять, організації позааудиторної навчальної діяльності студентів, здійснення поточного та підсумкового контролю знань студентів,

підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів з фахових дисциплін.

Попередні вимоги:

Вивчення дисципліни базується на знаннях студентами матеріалу навчальних дисциплін "Основи педагогіки і психології", "педагогіка вищої школи", професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійних програм бакалавра відповідних напрямів галузі знань "Міжнародні відносини".

У результаті вивчення змістового матеріалу навчальної дисципліни ***студент повинен знати:***

основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність вищого навчального закладу і науково-педагогічного працівника, основні питання методики підготовки і проведення навчальних занять, організації самостійної роботи студентів та контролю їх знань, підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів з дисциплін професійної та практичної підготовки.

Студент повинен вміти:

орієнтуватися у нормативно-правовій базі вищої школи, готувати й проводити різні види аудиторних навчальних занять, організовувати позааудиторну навчальну діяльність студентів, здійснювати поточний і підсумковий семестровий контроль знань студентів, готувати навчально-методичні і дидактичні матеріали.

Методи викладання:

традиційні з поєднанням лекцій, семінарських занять і індивідуальної роботи зі студентами за принципами Болонського освітнього процесу

Мова викладання:

українська

Програма дисципліни

Тема1. Вступ до навчальної дисципліни.

Предмет і завдання навчальної дисципліни. Місце дисципліни у освітньо-професійній програмі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр".

Структура навчальної дисципліни.

Навчально-методичне і інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.

Порядок організації навчального процесу і контролю знань студентів з дисципліни за кредитно-модульною системою.

Тема 2. Структура системи вищої освіти в Україні.

Сучасна система вищої освіти в Україні та її особливості. Державна політика в галузі вищої освіти та концептуальні напрями її розвитку.

Структура вищої освіти. Освітні рівні. Освітньо-кваліфікаційні рівні. Документи про вищу освіту.

Болонський освітній процес, його суть та історія розвитку. Основні принципи Болонського процесу. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS).

Інтеграція України в європейський освітній простір.

Тема 3. Правове регулювання вищої освіти в Україні.

Закон України "Про вищу освіту". "Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах" та інші нормативні акти, що регулюють діяльність вищих навчальних закладів.

Система стандартів вищої освіти в Україні. Державні стандарти вищої освіти. Галузеві стандарти вищої освіти. Стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Зміст, структура та особливості стандартів вищої освіти з напрямів і спеціальностей галузі знань "Міжнародні відносини".

Ліцензування освітньої діяльності та її основні нормативи. Акредитація напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів, її критерії і рівні. Атестація (повторна акредитація) напрямів, спеціальностей і вищих навчальних закладів.

Загальні нормативи діяльності вищих навчальних закладів

Тема 4. Вищі навчальні заклади. Управління вищим навчальним закладом

Мета, головні завдання діяльності та правовий статус вищого навчального закладу.

Типи вищих навчальних закладів. Університет та його ідея. Національний вищий навчальний заклад.

Структурні підрозділи вищого навчального закладу.

Забезпечення державою діяльності вищого навчального закладу.

Система управління в галузі вищої освіти в Україні. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки (Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України) та його функції. Департамент наукової діяльності та ліцензування, Акредитаційна комісія МОНмолодьспорту та їхні повноваження.

Структура управління вищим навчальним закладом. Керівник вищого навчального закладу. Керівник навчально-наукового підрозділу (факультету, інституту). Вчені ради. Наглядова рада. Робочі та дорадчі органи. Органи громадського самоврядування. Студентське самоврядування.

Тема 5. Загальні положення організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Поняття, зміст та основні завдання навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Зміст та організація навчання за ступеневої системи вищої освіти.

Учасники навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Форми навчання у вищих навчальних закладах.

Форми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Прийом на навчання до вищого навчального закладу.

Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Основні посади науково-педагогічних працівників. Права та обов'язки науково-педагогічних працівників. Робочий час та організація роботи науково-педагогічного працівника.

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах. Права та обов'язки осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Нормативно-правова база навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Тема 6. Матеріально-технічне, науково-методичне, інформаційне та кадрове забезпечення навчального процесу.

Типові нормативи матеріально-технічного забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Науково-методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу.

Основні нормативи кадрового забезпечення навчального процесу у вищій школі.

Тема 7. Основні форми аудиторних навчальних занять. Методика підготовки і читання лекції.

Поняття і види навчальних лекцій у навчально-методичній літературі. Покликання лекції. Роль лекції в організації навчальної діяльності студентів.

Загальні методичні основи підготовки і читання лекції. Особливості методики читання лекцій з професійно орієнтованих

дисциплін освітньо-професійних програм напрямів і спеціальностей галузі знань "Міжнародні відносини". Діалог лектора з аудиторією як основна умова досягнення мети лекції. Змістові і методичні засоби забезпечення діалогу.

Методичні основи застосування технічних засобів навчання в лекції.

Тема 8. *Методика підготовки і проведення семінарського заняття.*

Лабораторне, практичне, семінарське заняття як форми групових навчальних занять.

Поняття, зміст та покликання семінарського заняття. Основні форми семінарських занять. Організація дискусії з визначеної теми як основне завдання керівника семінарського заняття. Особливості методики проведення семінарського заняття за умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Методика підготовки науково-педагогічного працівника до семінарського заняття. Складання плану-проспекту семінарського заняття.

Методичні основи проведення семінарського заняття. Особливості методики і форм проведення семінарських занять з професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійних програм напрямів і спеціальностей галузі знань "Міжнародні відносини".

Основи методики застосування технічних засобів навчання на семінарських заняттях.

Тема 9. *Методичні основи підготовки і проведення індивідуальних навчальних занять зі студентами*

Індивідуалізація навчання як один з основних принципів Болонського освітнього процесу. Роль індивідуальних навчальних занять зі студентами в реалізації цього принципу.

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення індивідуальних навчальних занять.

Методичні основи підготовки науково-педагогічного працівника до проведення індивідуального навчального заняття зі студентом.

Основи методики проведення індивідуальних навчальних занять зі студентами. Врахування специфіки напряму, спеціальності, навчальної дисципліни і теми при проведенні індивідуального заняття.

Застосування дистанційних форм спілкування зі студентами при організації і проведенні індивідуальних навчальних занять.

Тема 10. *Методика організації позааудиторної (самостійної) навчальної діяльності студентів*

Позааудиторна (самостійна) робота у загальній структурі навчальної діяльності студентів у вищому навчальному закладі.

Загальні методичні основи підготовки і формулювання індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів. Врахування специфіки напряму, спеціальності, навчальної дисципліни і теми (блоку тем).

Інформаційне забезпечення самостійної навчальної діяльності студентів.

Методичні основи організації звітності студентів про виконання індивідуальних завдань самостійної роботи.

Використання засобів дистанційного спілкування зі студентами при організації позааудиторної (самостійно) навчальної діяльності.

Методичні основи організації практики студентів.

Тема 11. *Методика контролю навчальної діяльності студентів*

Поняття та функції контролю навчальної діяльності студентів. Принципи організації, види та форми контролю в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Основні форми поточного контролю знань студентів. Методичні основи та принципи здійснення модульного контролю навчальної діяльності.

Семестровий екзамен в умовах модульно-рейтингової системи організації навчального процесу. Методичні основи проведення семестрових екзаменів. Особливості методики оцінювання знань студентів з професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійних програм напрямів і спеціальностей галузі знань "Міжнародні відносини". Оцінювання знань студентів за європейською шкалою кредитно-трансферної системи ECTS.

Семестровий залік в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Методичні основи проведення семестрового заліку.

Державна атестація, як вид підсумкового контролю навчальної діяльності студентів, та її форми. Мета і суть державної атестації та нормативні вимоги до неї.

Загальні методичні основи підготовки і проведення державних іспитів та захисту дипломних робіт.

Тема 12. Методичні основи підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів.

Типові види навчально-методичних матеріалів у вищій школі.
Загальні методичні основи підготовки підручників з фахово орієнтованих дисциплін. Електронні підручники.

Методичні вимоги до підготовки навчальних посібників.

Методика підготовки навчальних і робочих навчальних програм з навчальних дисциплін фаху.

Підготовка методичних порад, тестових завдань та інших навчально-методичних і дидактичних матеріалів.

Загальні питання методики підготовки мультимедійних навчально-методичних матеріалів для організації самостійної навчальної діяльності студентів.

Д Ж Е Р Е Л А І Н Ф О Р М А Ц І Ї

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2007.- 232 с.

Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник.- Вид.2, стереотип.- К.: Знання, 2011.- 486 с.

Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2009.- 472 с.

Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник.- К.: Академвидав, 2006.- 352 с.

Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навч. посібник для магістрантів і аспірантів.- ТОВ "Філ-студія", 2006.-320 с.

Якунин В.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие.- Изд.2.- Санкт-Петербург: Изд-во Михайлова, 2000.- 349 с.

Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: Навч. посібник.- Дніпропетровськ: Вид-во Національної гірничої академії, 2003.- 183 с.

Основи психології і педагогіки : Навч. посібник.- Вид.2.- /А.В.Семенова, Р.С.Гурін,Т.Ю.Осіпова та ін; за ред. А.В.Семенової.- К.: Знання, 2007.- 341 с.

Діалектика вищої освіти: трансформація від декларації до реалізації: Навч. посібник /В.О.Головко, С.О.Гримблат, Д.І.Барановський та ін.- Харків: Еспала, 2009.- 304 с.

Левківський К.М., Салов В.О. Навчальна книга: рекомендації до написання: Посібн.- Дніпропетровськ: Вид-во Національної гірничої академії, 2002.- 54 с.

Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посібник.- К.: Знання України, 2006.- 440 с.

Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя; авт. кол.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. – К.: Освіта України, 2004.- 388 с.

Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти.- К.: МОН, 2004.- 200 с.

Мороз І.В. Кредитно-модульна система організації навчального процесу: Довідник для студентів.- К.: Освіта України, 2006.- 90 с.

Збірник нормативних документів щодо Болонського процесу /Укладачі: К.М.Левківський, З.І.Логвин, Н.Л.Губерська.- К.: ІЗСО, 2008.- 166 с.

В.Г.Кремень. Освіта і наука України. Шляхи модернізації.- К.: МОН, 2003.- 386 с.

Модернізація освіти /В.Литвин, С.Довгий, В.Зайчук, В.Андрущенко, В.Кремень.- К.: МОН, 2004.- 608 с.

Колот А. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю // Вища школа.- 2004.- №2-3.- С.20-33.

Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: Учеб. пособие.- Киев: Вища шк., 1990. - 248 с.

Ясперс Карл. Идея университета /пер. с нем.- Минск: БГУ, 2006.- 159 с.

ДОКУМЕНТАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА

Про освіту: Закон УРСР №1060-ХІІ від 23.05.1991 р. // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.18-48.

Про вищу освіту: Закон України №2984-ІІІ від 17 січня 2002 р. // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.175-231.

Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах: Постанова Кабінету Міністрів України № 978 від 9 серпня 2002 р. // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.344-348.

Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України № 65 від 20.01.98 р. //Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.153-159.

Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 1074 від 05.09.96 р. // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.99-118.

Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти України № 161 від 02.06.93 р. // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. К.: НВПІ „Форум”, 2003. – С.413-432.